

Et 25 års-minne:

Fire års internering i Trondhjemsfjorden

Av Gustav Niebuhr.

Erindringer fra livet ombord i hjelpekryseren „Berlin“ i Hommelvik og Lofjorden.

Resultatet av følgende, så grenseløs latterlige «spionaffærer» kaster kanskje lys over den norske stats beslutning om å flytte «Berlin» til en ennå mer avsides plass, nemlig til den langt inne i Asenfjorden beliggende Lofjorden. At en sådan flytning vilde medføre veldige omkostninger måtte de som bestemte flytningen ha vært fullt klar over. Men tilsynelatende var der dengang penger nok, og muligens kom disse «spionaffærer» også for uvedkommendes ører, og derigjennom kunde der kanskje vært øvet press på den daværende regjering. Dette siste er dog bare en gjetning fra min side, men umulig er den ikke.

Samme dagen vi blev internert, måtte bl. a. også alt som tilhørte «trådløs» settes ut av funksjon og dette blev gjort til gagns. Antennene kom ned, radiatorummet blev plombert både her og der, efterat apparatene tildels var skruet fra hverandre. All telegrafering og lytting var fra nu av en saga blott.

Allikevel blev det påstått at vi

signaliserte til og mottok signaler fra tyske skib som manøvrerte utenfor Trondhjemsfjorden.

Disse rykter verserte så lenge i Hommelvik, til de tilsist blev trodd og en dag hendte det at vi ganske uventet fikk besøk av en kommisjon, bestående av 5 herrer. Disse var eksperter på det «trådløse» område. To av dem skulde til og med være kommet fra Oslo. Disse herrer skulde nu undersøke skibet og om mulig finne vår nuværende radiostasjon ombord. Smilende gikk disse herrer rundt, fra dekk til dekk, vakthavende dekksofficer fulgte selvfølgelig med, inntil man kom på fordekket. Her blev alt ganske grundig undersøkt, alle flaggliner, alle stenger og vanter, dog alt forgjeves. Derefter bar det op på båtdekket, hvor båtene blev tatt i nærmere øiesyn og tilsist havnet selskapet på broen. Men overalt det samme resultat og hele kommisjonen måtte efter et ca. tre timers ophold returnere iland med uforrettet sak. Om kommisjonens rapport har jeg dessverre ikke hørt

noe. — Men ikke desto mindre hadde jeg virkelig stor lyst til å få greie på rapporten, for denne må jo finnes i et eller annet arkiv for sjømilitære anliggender, enten i Trondhjem eller helst i Oslo.

Hadde «ekspertene» funnet noe, var det visstnok ikke blitt hemmeligholdt, og kommandanten var vel uopholdelig blitt trukket til ansvar og regnskap. Men intet skjedde, ikke et ord fikk vi høre, om enn alle var meget spent på utfallet av undersøkelsen. Kommisjonen forlot skibet under de mest høflige og honnørfulle former.

Efter dette besøk kunde vi nu ikke tenke oss muligheten av at dette negative resultat skulde være en avgjørende grunn for en eventuell flytning.

Litt senere blev det opstyr igjen, men av en annen grunn. Det første tilfelle kunde undskyldes og var på sett og vis ikke så umulig med hensyn til mottagelsen av signaler, men helt forkastelig når det var tale om sendingen.

Det annet tilfelle derimot var i

den grad latterlig og hørte nærmest hen i et galehus. Saken var nemlig følgende:

Tar jeg ikke feil, var det en midtsommerdag da solen stod høit på himmelen, og det var meget siktbart. Det blev nemlig denne dag observert noe på Skatvalfjellene, som om det stod et menneske og viftet med et stort hvitt laken mot innseilingen, altså i retning av Agdenes. Annethvert menneske som var utlending blev betraktet som spion, og denne sykdom eller sykelige tilstand holdt sig lenge. Det kunde da heller ikke tenkes noe annet enn at mannen på toppen av Skatvalfjellene var en spion. Noe annet var simpelthen umulig.

Altså på jakt og det øieblikkelig for å få tak i synderen. Om det blev ringt til lensmannen og folk i Skatval får stå hen, men bølgen gikk høit i Hommelvik. — Tilfellet kom selvfølgelig også i avisene og så merkelig det enn hørtes, så meldte der sig ca. 14 dager senere en maler og opgav at det var han som angjeldende dag hadde satt oppe på fjellet med sitt stafeli, for å male og at han hadde ristet et hvitt lerret han skulde male på.

Men vi ombord fikk skyld for å stå i forbindelse med denne mann på toppen og at han med sitt hvite lerret signaliserte til sjøss, sier og skriver helt forbi Agdenes og videre til skib som lå utenfor. Vi ombord holdt dette for så latterlig at vi fra begynnelsen av i det heletatt trodde at den som allarmerte bygden hadde fått solstikk eller hadde fått «spionsykdommen» på hjernen.

Men merkelig nok, ikke lenge efter dette blev det bekjentgjort at «Berlin» skulde flyttes.

Vi forstod ingen ting, for når man betenker med hvilke store om-

kostninger «Berlin» blev fortøiet, så måtte samme omkostninger og samme arbeide til, og vel så det, for Lofjorden med hensyn til fortøiningspeler samt bygning av barakker og andre hus til soldater og befal. — Desuten skulde vi dampe lenger innover ved egen kraft. Da nu også et stort stykke av hoveddamprøret lå vel forvart et eller annet sted i byen eller kanskje også på Munkholmen, måtte dette stykke først hentes og derefter settes på plass igjen. Foruten dette kostet det adskillige tonns kull, ialt ca. 80 tonn og det hele bare for noen timer. Ennvidere måtte der rekvireres en slepedamper.

I Lofjorden var der imidlertid gjort ferdig fortøiningspeler og dessuten de kostbare barakker til vakten.

Omsider kom jo også det store øieblikk og under hurrarop fra vår kjære befolkning i Hommelvik og 3 lange kraftige ul fra vår dampfløite seg vi langsomt ut av Hommelvikbukten under ledsagelse av slepedamperen og bare 2 timer senere kastet vi anker i Lofjorden som vi med første blick anså som det mest gudsforlatte sted som kunde tenkes, utelukket fra enhver forbindelse.

2. AVDELING.

Som dengang i Hommelvik, begynte nu samme strevet med å få vårt 18,000 tonns skib fortøiet slik at båten ikke kunde komme noen vei og kunne stå for en eventuell storm. Det hendte nemlig en gang i Hommelvik at fortøiningene røk i en storm, og det var et fryktelig arbeide å få restene av disse gravet ut av sanden og nye stålvirer med mindre ankere satt på plass

Erindring i Trondhjemsfjorden

Erindringer fra livet ombord i hjelpekrysseren „Berlin“ i Hommelvik og Lofjorden.

signaliserte til og mottok signaler fra tyske skib som manøvrerte utenfor Trondhjemsfjorden. Disse rykter verserte så lenge i Hommelvik, til de tilsist blev trodd og en dag hendte det at vi ganske uventet fikk besøk av en kommisjon, bestående av 5 herrer. Disse var eksperter på det «trådløse» område. To av dem skulde til og med være kommet fra Oslo. Disse herrer skulde nu undersøke skibet og om mulig finne vår nåværende radiostasjon ombord. Smilende gikk disse herrer rundt, fra dekk til dekk, vakthavende dekksofficer fulgte selvfølgelig med, inntil man kom på fordekket. Her blev alt ganske grundig undersøkt, alle flagglinjer, alle stenger og vanter, dog alt forgyeves. Derefter bar det opp på båtdekket, hvor båtene blev tatt i nærmere øiesyn og tilsist havnet selskapet på broen. Men overalt det samme resultat og hele kommisjonen måtte etter et ca. tre timers ophold returnere iland med uforrettet sak. Om kommisjonens rapport har jeg dessverre ikke hørt

noe. — Men ikke desto mindre hadde jeg virkelig stor lyst til å få greie på rapporten, for denne må jo finnes i et eller annet arkiv for sjømilitære anliggender, enten i Trondhjem eller helst i Oslo.

Hadde «ekspertene» funnet noe, var det visstnok ikke blitt hemmeligholdt, og kommandanten var vel uopholdelig blitt trukket til ansvar og regnskap. Men intet skjedde, ikke et ord fikk vi høre, om enn alle var meget spent på utfallet av undersøkelsen. Kommisjonen forlot skibet under de mest høflige og honnørfulle former.

Efter dette besøk kunde vi nu ikke tenke oss muligheten av at dette negative resultat skulde være en avgjørende grunn for en eventuell flytning.

Litt senere blev det opstyr igjen, men av en annen grunn. Det første tilfelle kunde undskyldes og var på sett og vis ikke så umulig med hensyn til mottagelsen av signaler, men helt forkastelig når det var tale om sendingen.

Det annet tilfelle derimot var i

den grad latterlig og hørte nærmest hen i et galehus. Saken var nemlig følgende:

Tar jeg ikke feil, var det en midtsommerdag da solen stod høit på himmelen, og det var meget siktbart. Det blev nemlig denne dag observert noe på Skatvalfjellene, som om det stod et menneske og viftet med et stort hvitt laken mot innseilingen, altså i retning av Agdenes. Annethvert menneske som var utlending blev betraktet som spion, og denne sykdom eller sykelige tilstand holdt sig lenge. Det kunde da heller ikke tenkes noe annet enn at mannen på toppen av Skatvalfjellene var en spion. Noe annet var simpelthen umulig.

Altså på jakt og det øieblikkelig for å få tak i synderen. Om det blev ringt til lensmannen og folk i Skatval får stå hen, men bølgen gikk høit i Hommelvik. — Tilfellet kom selvfølgelig også i avisene og så merkelig det enn hørtes, så meldte der sig ca. 14 dager senere en maler og opgav at det var han som angjeldende dag hadde satt oppe på fjellet med sitt stafeli, for å male og at han hadde ristet et hvitt lerret han skulde male på.

Men vi ombord fikk skyld for å stå i forbindelse med denne mann på toppen og at han med sitt hvite lerret signaliserte til sjøss, sier og skriver helt forbi Agdenes og videre til skib som lå utenfor. Vi ombord holdt dette for så latterlig at vi fra begynnelsen av i det heletatt trodde at den som allarmerte bygden hadde fått solstikk eller hadde fått «spionsykdommen» på hjernen.

Men merkelig nok, ikke lenge efter dette blev det bekjentgjort at «Berlin» skulde flyttes.

Vi forstod ingen ting, for når

man betenker med hvilke store om-

kostninger «Berlin» blev fortøiet, så måtte samme omkostninger og samme arbeide til, og vel så det, for Lofjorden med hensyn til fortøiningspeler samt bygning av barakker og andre hus til soldater og befal. — Desuten skulde vi dampe lenger innover ved egen kraft. Da nu også et stort stykke av hoveddamprøret lå vel forvart et eller annet sted i byen eller kanskje også på Munkholmen, måtte dette stykke først hentes og derefter settes på plass igjen. Foruten dette kostet det adskillige tonns kull, ialt ca. 80 tonn og det hele bare for noen timer. Ennvidere måtte der rekvireres en slepedamper.

I Lofjorden var der imidlertid gjort ferdig fortøiningspeler og dessuten de kostbare barakker til vakt.

Omsider kom jo også det store øieblikk og under hurrarop fra vår kjære befolkning i Hommelvik og 3 lange kraftige ul fra vår dampfløite seg vi langsomt ut av Hommelvikbukten under ledsagelse av slepedamperen og bare 2 timer senere kastet vi anker i Lofjorden som vi med første blick anså som det mest gudsforlatte sted som kunde tenkes, utelukket fra enhver forbindelse.

2. AVDELING.

Som dengang i Hommelvik, begynte nu samme strevet med å få vårt 18,000 tonns skib fortøiet slik at båten ikke kunde komme noen vei og kunne stå for en eventuell storm. Det hendte nemlig en gang i Hommelvik at fortøiningene røk i en storm, og det var et fryktelig arbeide å få restene av disse gravet ut av sanden og nye stålvirer med mindre ankere satt på plass

igjen. Men så kunde stormkastene også få et meget bedre tak på hele skibet enn i Lofjorden, for her kom vi til å ligge i venstre delen, en liten vik omgitt av fjell, så det var umulig å se «Berlin» før man var helt inne i selve bukten.

Men omsider fikk vi dog båten også fortøiet og pønset straks på hvorledes vi på beste måte kunde komme til byen. Til nærmeste jernbanestasjon, Åsen stasjon, var det en og en halv times marsj og togenes avgangs- og ankomsttider var slik at størsteparten av de menige simpelthen ikke hadde bruk for jernbanen. Men her kom myndighetene oss til hjelp igjen.

Til almindelig trafikk mellom Lofjorden og Trondhjem stiltes en liten damper til disposisjon, nemlig «Einar», og denne kom da også straks under marinekommando, det vil si en overkomando som fikk kommandoen med 3—4 soldater av vakt, mens civil besetning blev ombord. Båten var bl. a. utstyrt med en kahytt til ca. 10—12 mann og hadde et passende lasterum til vår proviantforsyning.

Denne damper hadde sin liggeplass i Lofjorden om natten ved vår kai og seilte hver morgen kl. 8.00 på nøyaktig 2 timer fra Lofjorden til byen. Her blev den liggende til kl. 18.00 om eftermiddagen for å returnere. De av folkene som var i byen måtte altså passe på ikke å komme for sent da dette betød først billettenger til Åsen stasjon og derfra om natten en og en halv times marsj ned til Lofjorden og kl. 1 om natten ombord. I godt vær gjorde det ingen ting, men i regn, storm og snekavet syntes mange det var mindre behagelig, og deri hadde de så inderlig rett.

(Forts.)